

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristö- vahinkorahastosta ja siihen liittyviksi laeiksi

ympäristövaliokunnan kuuleminen 21.10.2022

Keskeisiä huomioita esityksestä

- **Kuljetukset maksuvelvollisuuden piiriin**

- Kuljetusten osalta malli ei ehdotetussa muodossaan toimi, eikä se ole "aiheuttaja maksaa" -periaatteen mukainen.
- Kuljetukset ovat ajoneuvon-, raideajoneuvon- ja aluskuljetusten käytön osalta korvausten piirissä, mutta kuljetustoimiala on vain liikennepaikkojen osalta maksuvelvollisuuden piirissä.
- **Kemianteollisuuden mielestä maksuvelvoite olisi laajennettava laajasti alan toimijoihin tai kuljetusvälineistä ja niiden käytöstä aiheutuneet vahingot tulisi poistaa korvausten piiristä kokonaan.**

- **Pääomarajat ja korvauskatot oikeasuhtaisiksi**

- Toissijaisessa järjestelmässä pääomarajat ja korvauskatot tulisi pitää maltillisina ja oikeasuhtaisina.
- **Kemianteollisuus pitää ehdotettuja rajoja liian korkeina. Pääomarakojen tulisi maksimissaan olla 10-20 miljoonaa euroa. Tapauskohtainen korvaus ei saisi ylittää alinta pääomarakajaa, eikä vuotuiset korvaukset ylittää pääomarakajaa.**

- **Yrityskohtainen maksukatto ja selkeyttä vuotuisiin maksuihin**

- Maksuvelvollisten yritysten vuotuiset maksut määräytyvät ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminnan ja siihen teknisesti tai toiminnallisesti kiinteästi liittyvän toiminnan mukaan.
- Yrityksen yhdelle toimipaikalle voisi siis tulla useita ympäristövahinkomaksuja, ja kullekin yrityksen toimipaikalle määrättäisiin oma omat maksunsa.
- Yhdelle yritykselle tulevien vuotuisten maksujen lukumäärää tai kattosummaa ei ole esityksessä rajoitettu.
- **Kemianteollisuus esittää, että vuotuisille ympäristövahinkomaksuille asetettaisiin yrityskohtainen maksukatto. Tämä tulisi toteuttaa kuitenkin niin, etteivät muiden yritysten taakat nouse.**
- **Kemianteollisuus pitää tärkeänä, että vuotuisten maksujen määrittely olisi mahdollisimman yksiselitteistä ja läpinäkyvää. Yritysten tulee tietää, miten maksut määräytyvät.**

- **Torjuntakalusto pysyvästi valtion rahoitukseen**

- On tärkeää, että jatkossa öljyntorjuntavalmiuden ylläpito rahoitetaan yleiskatteisesti suoraan hyvinvointialueiden kautta. Harkinnanvaraiset avustukset ympäristövahinkojen torjuntaan käytettävän kaluston hankintaan olisivat kuitenkin mahdollisia rahastosta, mutta vain valtion talousarviosta siirrettävien määrärahojen puitteissa.
- **Kemianteollisuus haluaa muistuttaa, että jatkossakaan nämä harkinnanvaraiset avustukset eivät saa siirtyä ympäristövahinkomaksuilla katettaviksi.**

- **Seuranta järjestettävä**

- Toimeenpanossa on paljon epävarmuustekijöitä ja se vaatii mittavia järjestelmäinvestointeja sekä henkilöstövoimavaroja.
- **Kemianteollisuus pitää tärkeänä, että mahdollista hankkeen etenemistä ja mallin toimivuutta olisi seurattava tarkasti ja oltava myös valmiita tarttumaan toimimattomiin ratkaisuihin.**
- **Ympäristövahinkorahaston toimintaan liittyvän neuvottelukunnan nimeäminen heti rahaston alkuvaiheesta lähtien on välttämätöntä,** jotta varmistetaan maksuvelvollisten toiminnanharjoittajien ja muiden sidosryhmien näkemysten huomioiminen rahaston toimintaa arvioitaessa ja kehitettäessä.

- **Siirtymäsäännökset**

- Ehdotuksessa on varsin monimutkaiset siirtymäsäännökset sekä Öljysuojarahastolle että ympäristövahinkovakuutukselle.
- **Kemianteollisuus näkee, että vanhat vahingot tulisi korvata valtion budjetista sen jälkeen, kun nämä korvausmekanismit siirtymäaikojen jälkeen lakkaavat vastaamasta niistä.** Öljysuojarahaston aikaiset vanhat vahingot tulisi korvata uudesta rahastosta vain siltä osin, kuin öljysuojarahastosta uuteen rahastoon siirrettävät varat tähän riittävät. Ylimenevältä osalta vanhat vahingot tulisi kattaa valtion budjettivaroilla. Vakuutuksen aikaiset ja siihen perustuvat vanhat vahingot tulisi korvata ehdotetun 5 vuoden siirtymäajan jälkeen valtion budjetista, ei uudesta rahastosta.

- Kemianteollisuus haluaa korostaa, että **yritysten omaehtoisen vastuullisen toiminnan kehittäminen** on ensisijainen toimi välttää toissijaisen järjestelmän tarvetta.
- Samoin **valvonnan tehostaminen ja kehittäminen** vähentäisivät ratkaisevasti korvausjärjestelmän piiriin mahdollisesti tulevien tapausten määrää.
- Ehdotammekin, että **valvontaan panostettaisiin merkittävästi lisää voimavaroja ja osaamista** – esimerkiksi ELYjen ja Tukesin yhteistyöllä.